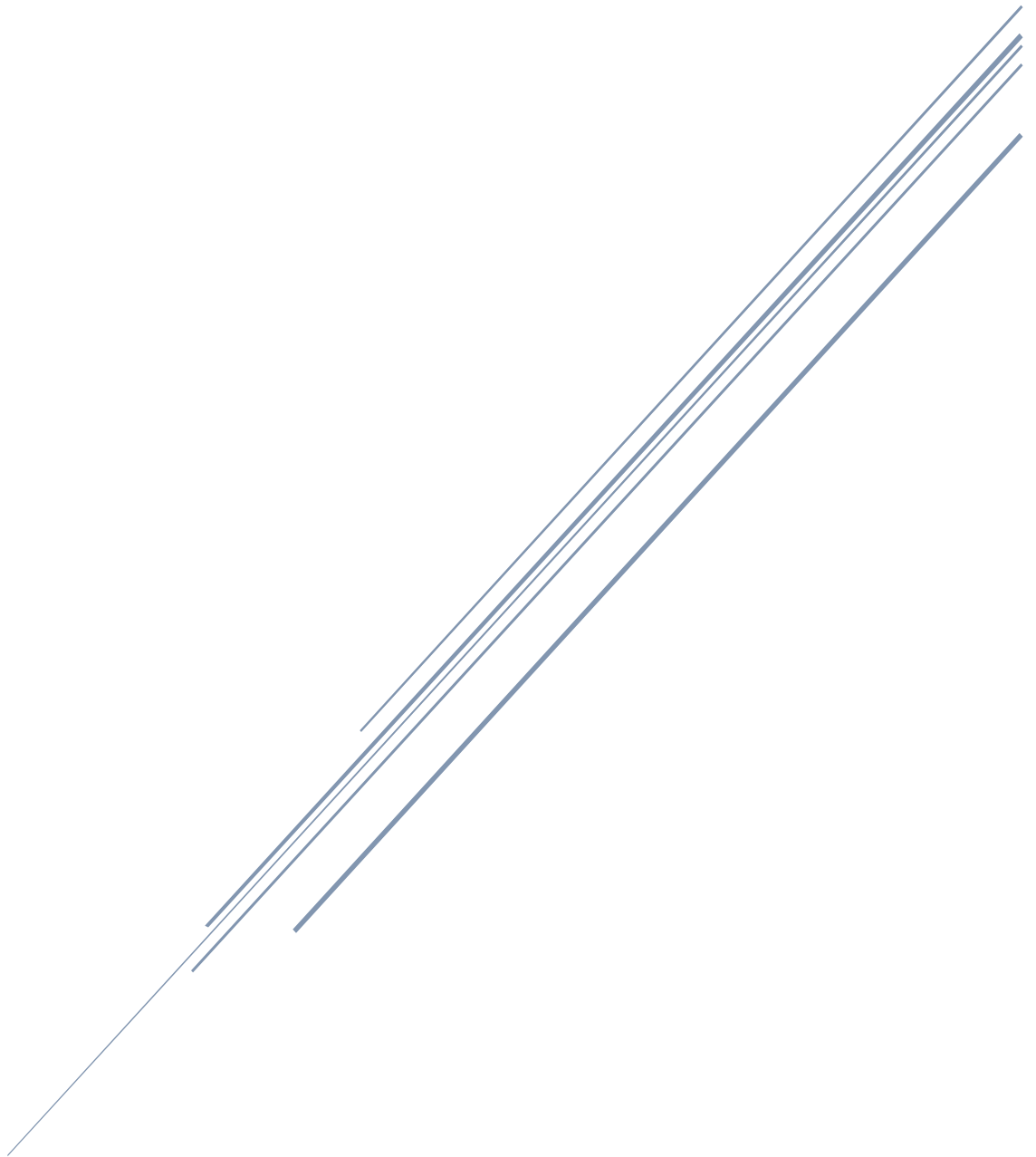

RÄÄKKYLÄN ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PÄIVITYS

1.8.2023

Rääkkylän koulu

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Sisällysluettelo

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet	Määräys 102/011/2014	1
1.0.	Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet	2
1.1.	Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen	2
1.2.	Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut	3
2.0	Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	4
3.0	Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa	5
4.0.	Lapsen kasvun ja oppimisen tuki	7
4.1.	Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana	7
4.2	Tehostettu tuki	7
4.3.	Eritynen tuki	9
5.0.	Paikallisesti päätettävät asiat	12
6.0.	Opiskeluhoolto	14
6.1	Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma	14

1.0. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain mukainen Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat erityisesti perusopetuslaki ja -asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on edistää laadukkaan ja yhtenäisen esiopetuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa. Uudistuksen valmistelun lähtökohtana ovat lasten kasvuympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten tuomat haasteet tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Perusteita on valmisteltu laajassa yhteistyössä hyödyntäen uusimpien tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia.

Opetussuunnitelman perusteet on päätös esiopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä, huoltajien ja esiopetuksen henkilöstön yhteistyöstä sekä opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista. Esiopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet liittyvät yhteen ja muodostavat toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältää esiopetuksen tavoitteita koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältävät viittauksia lainsäädäntöön. Viittausten tarkoituksena on selventää perustetekstin yhteyttä lainsäädännölliseen perustaan. Esiopetusta ohjaavista säädöksistä poiketen tässä perusteasiakirjassa käytetään oppilaasta esiopetukseen paremmin soveltuvana sanaa lapsi ja oppimisen ja koulunkäynnin tuesta nimitystä kasvun ja oppimisen tuki. Perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto käytetään perusteissa opiskelija- ja oppilashuoltolain mukaista ilmaisua opiskeluhoito.

1.1. Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään esiopetuksen kasvatus- ja opetustyön, opiskeluhuollon, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyön sekä esiopetuksen muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta esiopetuksen kansallisten perusteiden pohjalta. Opetussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee esiopetuksen järjestämistä kaikissa esiopetuksen yksiköissä. Opetuksen järjestäjä ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä esiopetusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset opetussuunnitelmaa laatiessaan.

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös muut paikalliset suunnitelmat, kuten:

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät koulutusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa esiopetusta varten. Paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille opetuksen järjestäjän esiopetuksen yksiköille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä yksikkökohtaisia osia sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä päättää. Opetuksen järjestäjät voivat myös sopia järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä opetussuunnitelmaa laadittaessa, sitä arvioitaessa ja kehitettäessä. Lisäksi opetuksen järjestäjän tulee laatia esiopetuksen opetussuunnitelmaan perustuva vuosittainen suunnitelma ja tiedottaa huoltajille ennalta siinä päätetyistä keskeisistä asioista. Suunnitelmassa tarkennetaan, miten paikallista opetussuunnitelmaa kussakin esiopetuksen yksikössä kyseisen vuoden aikana toteutetaan.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että esiopetuksen henkilöstö sekä huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Myös lasten näkemyksiä kuullaan ja hyödynnetään kehittämisessä. Huoltajien ja lasten kannalta mielekkäisiin osallistumis- ja vaikuttamistapoihin kiinnitetään erityistä huomiota. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan esiopetuksen opetussuunnitelman yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lasten eheän oppimisen polun turvaamiseksi on tärkeää, että muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö saa mahdollisuuden tutustua ja osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

Esiopetuksessa olevalla lapsella on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä suotuisan kehityksen ja oppimisen edellyttämää tukea jokaisena esiopetuksen työpäivänä. Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen esiopetuksessa olevan lapsen kanssa työskentelevä noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja muita toimintaa ohjaavia normeja. Myös lapsen kasvun ja oppimisen tukeen kuuluvat lasten yksilölliset suunnitelmat laaditaan yhteisen opetussuunnitelman pohjalta.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa esiopetusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on esiopetuksen laadun kehittäminen ja lasten oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja sitä tarkentavan vuosittaisen suunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi on osa arviointitehtävää ja siihen perustuvaa kehittämistä.

Opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen yksiköiden tuottaman tiedon lisäksi esiopetuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma ja sitä tarkentava vuosittainen suunnitelma laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla tässä luvussa kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien päätösten delegoinnista esiopetuksen yksiköille ja antaa siihen liittyvät ohjeet. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään kunkin pääluvun lopussa, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisen luvun osalta päättää ja kuvata.

Rääkkylän kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan kuntakohtaisena, jota Rääkkylän koulu noudattaa. Esiopetusta annetaan Rääkkylän yhtenäisessä peruskoulussa, jossa toimii vuosiluokat 0-9.

Opetussuunnitelman laadinnassa hyödynnetään seudullisesti tehtyjä osioita.

Rääkkylässä esiopetus kuuluu hyvinvointitoimen alaisuuteen. Esiopetusta järjestetään tiiviissä yhteistyössä Rääkkylän perusopetuksen luokkien 1-6 kanssa. Osana varhaiskasvatusta se muodostaa perusopetuksen kanssa lapsen kehityksen kannalta ja sisällöllisesti johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden.

Opetussuunnitelmassa huomioidaan Rääkkylän sijainti järvien keskellä ja karjalaisuus. Nämä erityispiirteet tulevat kuntastrategiasta. Niitä kuljetetaan mukana toiminnan sisällöissä monipuolisia oppimisympäristöjä ja opetusmenetelmiä käyttäen.

Opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään suomen kielellä annettavaa opetusta varten.

Opetussuunnitelman rakenne noudattaa opetussuunnitelman perusteiden sisällön rakennetta. Asiat käsitellään perusteiden mukaisten lukujen järjestyksessä. Opetussuunnitelma julkaistaan paperiversiona sekä sähköisessä muodossa. Sähköinen versio julkaistaan myös kunnan nettisivuilla esiopetuksen kohdalla.

Opettajat laativat yhdessä opetussuunnitelman sähköistä ops-työkalua apunaan käyttäen.

Opetussuunnitelman asioita on tallennettu myös pilvipalveluun, jossa opettajat ja muu henkilöstö voivat käydä kommentoimassa ja muokkaamassa sisältöä. Oppilaille tehdään opetussuunnitelman sisältöön liittyviä kyselyitä. Oppilaskunta omalta osaltaan ottaa kantaa opetussuunnitelmaan. Huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen kommentoimalla valmisteltuja sisältöjä sähköisesti Wilma-kanavalla ja/tai muiden sähköisten kyselyiden kautta. Opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen toteutetaan henkilökunnan osalta erillisissä henkilökunnan kokouksissa. Oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman arviointiin ja kehittämiseen kyselyjen ja sähköisesti ja suullisesti annetun palautteen avulla. Hyvinvointilautakunnan kokouksessa käsitellään tarvittaessa tai vuosittain opetussuunnitelman tilannetta.

Rääkkylän perusopetuksen opetussuunnitelman laadintaan osallistuu esiopetuksen opettaja.

Opetussuunnitelman keskeiset sisällöt käydään muun varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa läpi yhteisessä kokouksessa. Perusopetuksen kanssa tehtävä opetussuunnitelmayhteistyö toteutetaan yhteisinä kokouksina ja koulutuksina. Siunsoten kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu yhteisissä palaverissa.

Koulu tekee yhteistyötä kunnan sisällä sekä kolmannen sektorin kanssa. Opetussuunnitelman valmistelussa kuullaan näitä tahoja yhteisissä palaverissa.

Oppilashuollon osuus on laadittu uuden oppilashuoltolain mukaiseksi. Esiopetuksen suunnitelmassa on opetuksen järjestäjän oppilashuoltosuunnitelma liitteenä (liite 6). Oppilashuollon osuus on laadittu yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveystyöviranomaisten (Siunsote) kanssa.

Kodin ja koulun yhteistyön osuus työstitään yhteisissä kokouksissa sosiaali- ja terveystyöviranomaisten sekä huoltajien kanssa. Rehtori laati pohjan, jota muokataan yhdessä.

Opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain käytävissä henkilökunnan ja hyvinvointilautakunnan kokouksissa sekä vanhempainilloissa ja -varteissa. Esiopetuksen laatuarviointiin sisällytetään opetussuunnitelmaosio. Arvioinnissa todetut kehittämiskohteet otetaan mukaan lukuvuosisuunnitelmaan ja talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin.

Esiopetuksessa opetussuunnitelmaan liittyvä tiedotus huoltajille tiedotetaan Wilman kautta ja vanhempainilloissa. Lisäksi esiopetussuunnitelma on nähtävissä kunnan nettisivuilla. Opetussuunnitelmaa täydentävä lukuvuosisuunnitelman laativat opettajat ja koulunkäynninohjaajat. Huoltajat ja oppilaat voivat esittää siihen lisäyksiä tai muutoksia elokuun aikana. Lukuvuosisuunnitelman hyväksyy hyvinvointilautakunta. Se on nähtävänä kunnan internet-sivuilla.

Opetussuunnitelmaa täydentävät aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelma, varhaiskasvatussuunnitelma, kunnan hyvinvointisuunnitelma, päihdestrategia sekä liikunta-, kulttuuri- ja tietostrategia ja Keski-Karjala kielistrategia.

Esiopetuksen opetussuunnitelmassa on käytössä samat suunnitelmat ja liitteet kuin perusopetuksessa:

liite 1: Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma

liite 2: Suunnitelma lapsen/ oppilaan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

liite 3: Suunnitelma kasvatustieteiden ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

liite 4: Koulun kriisisuunnitelma

liite 5: Koulukohtainen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

liite 6: Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma

Rääkkylässä on yksi yhtenäinen peruskoulu vuosiluokille 0-9, joten yhtenäisyys on jokapäiväinen asia. Koulun sisällä yhtenäisyyttä edistetään henkilökunnan yhteisillä kokouksilla, opettajien joustavalla käytöllä eri vuosiluokilla sekä yhteisillä tapahtumilla. Muun varhaiskasvatuksen kanssa yhtenäisyyttä edistetään yhteisillä tapahtumilla, esim. teatteri- ja musiikkiesityksillä. Perusopetuksen erityisopettaja käy viikoittain päiväkodissa antamassa opetusta tukea tarvitseville. Tarvittaessa erityisopettaja tekee pieniä testauksia sekä osallistuu palavereihin. Kun lapsi siirtyy varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, esikoulun opettaja ja varhaiskasvatuksen henkilökunta pitää siirtopalaverit, joissa huoltajat ovat mukana.

2.0 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, perusopetuslakiin ja -asetukseen ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen, oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

Esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on otettava huomioon lapsen etu. Opetuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna esiopetusta. Huoltajan on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Esiopetusta voidaan järjestää päiväkodeissa ja kouluissa.

Esiopetuksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetusta voidaan antaa muulla kuin edellä mainituilla perusopetuslain mukaisilla opetuskielillä, jos se ei vaaranna lasten mahdollisuuksia seurata opetusta. Tästä määrätään tarkemmin luvussa 4.4.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Laissa säädetään, että esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja tasa-arvoisuuden edistämisen tehtävä ja opetuksen tulee turvata

riittävä yhdenvertaisuus koko maassa. Opetuksen ja kasvatuksen tarkemmista tavoitteista säädetään valtioneuvoston asetuksessa.

Esiopetus kestää yleensä yhden lukuvuoden, ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetuksen toteuttamisen vaihtoehdot kuvataan luvussa 5.5. Esiopetusta järjestettäessä otetaan huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää muita varhaiskasvatuspalveluja.

Esiopetus toteutetaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti. Esiopetuksessa otetaan myönteisellä tavalla huomioon lasten erilaiset kielelliset, kulttuuriset, katsomukselliset ja uskonnolliset taustat. Lasten mielipiteitä kuunnellaan ja heidän identiteettiensä kehittymistä tuetaan.

Esiopetusta koskeva lainsäädäntö korostaa huoltajien osallisuutta. Huoltajilla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista sekä lapsensa esiopetuspäivästä esiopetuksen aikana. Huoltajien mielipiteitä ja tietoja kuullaan sekä heidän antamaansa palautetta hyödynnetään esiopetuksen kehittämisessä.

Esiopetus, opetuksessa käytettävät oppimateriaalit ja välineet sekä tarvittava opiskeluhoito ovat maksuttomia. Lapsille on tarjottava jokaisena esiopetuspäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria, ja ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Turvallisuus otetaan huomioon oppimisympäristöissä ja kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Lasten kokeman turvallisuuden perustana ovat keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon perustuva toimintakulttuuri ja esiopetukseen soveltuvat oppimisympäristöt. Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa muille. Turvallisuuteen liittyviä tehtäviä käsitellään tarkemmin luvuissa 3 ja 6. Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietoja koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Esiopetuksessa käytetään tarvittaessa perusopetuslain mukaisia kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja esiopetukseen soveltuvalla tavalla. Opetuksen järjestäjä huolehtii lain edellyttämän suunnitelman laatimisesta joko erillisenä tai osana paikallista opetussuunnitelmaa.

Kunta tai esiopetuksen järjestämiseen luvan saanut muu opetuksen järjestäjä voi hankkia esiopetuspalvelut julkiselta tai yksityiseltä palveluiden tuottajalta. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään esiopetusta koskevien säädösten, järjestämisluvan sekä näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Rääkkylän kunnan esiopetuksessa noudatetaan Opetushallituksen vahvistamia esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita riippumatta siitä, missä esiopetus toteutetaan. Lapsella on myös esiopetuksessa lain mukaan oikeus työpäivinä saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Lapsella on myös oikeus saada esiopetuksessa maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Esiopetusta järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää päivähoitopalveluja ja vastaavasti päivähoitoa järjestettäessä, että päivähoitossa olevilla lapsilla on mahdollisuus osallistua esiopetukseen.

Esiopetuksen, ohjauksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana on huolenpito hyvästä ja turvallisesta päivästä. Esiopetus järjestetään siten, että lapsen hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle on mahdollisimman suotuisat edellytykset. Esiopetusyhteisön tulee olla turvallinen, ilmapiiriltään kunnioittava sekä ystävällinen.

Oppimisympäristön turvallisuutta tai terveyttä vaarantaviin tekijöihin puututaan heti. Lapsen esiopetuksen päivän tulee rakenteellaan, sisällöillään ja toimintatavoillaan luoda mahdollisuudet rauhalliseen työskentelyyn, leikkiin ja muuhun toimintaan, yhdessä tekemiseen ja oppimiseen, omaan rauhaan sekä oppimisen ilon ja mielekkyyden kokemuksiin. Jos esiopetukseen osallistuva lapsi käyttää lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja, lapsen päivä tulee rakentaa kokonaisuudeksi ottaen huomioon esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen tavoitteet.

Esiopetus edistää kannustavaa vuorovaikutusta, yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsen mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan ja yhteiseen työskentelyyn sekä toimintaympäristöön. Osallisuuden kautta tuetaan lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia sekä vastuulliseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi kasvamista.

Lasta tukeva, yhteisöllinen esiopetus arvostaa niin lasten, opettajien kuin muiden yhteisön jäsenten ja asiantuntijoiden sekä perheiden merkitystä toiminnassaan. Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä muun muassa huoltajien, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, erityisesti alkuopetuksen, Siunsoten sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa.

3.0 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Yhteistyö esiopetuksessa

Oppimisen polun eri vaiheiden tavoitteiden ja käytäntöjen tunteminen on laadukkaan opetuksen perusta. Esiopetuksen, muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön yhteistyöllä opetussuunnitelmien laatimisessa ja kehittämisessä edistetään varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen laatua. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstöllä on myös mahdollisuus tutustua toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin käytännössä. Lasten kasvun ja oppimisen tukemiseksi tulee opetuksen ja tuen käytäntöjen olla yhdenmukaisia.

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen henkilöstön kanssa lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Lasten kasvun ja oppimisen tuen sekä esiopetuksen opiskeluhuollon käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä. Esiopetuksen henkilöstön yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään oppimisympäristöjen monipuolisuutta. Näin lasten oppimisympäristöt avautuvat ympäröivään yhteisöön ja maailmaan. Henkilöstön keskinäinen yhteistyö esiopetuksessa on välttämätöntä opetuksen laadun ja esiopetusyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Yhteistyö esiopetusyhteisön aikuisten kesken toimii samalla esimerkkinä lapsille. Lasten yhteistyötaitojen vahvistaminen on yksi keskeisistä esiopetuksen tavoitteista. Esiopetuksessa käytetään erilaisia yhteistyömuotoja ja pienryhmätoimintaa. Lapsia kannustetaan ja ohjataan toimimaan ryhmän jäsenenä ja kehittämään omia yhteistyötaitojaan. Lapsia kuullaan toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin yhteydessä heille sopivalla tavalla.

- *Rääkkylän esiopetuksessa tehdään yhteistyötä muun muassa huoltajien, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, erityisesti alkuopetuksen, Siunsoten sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa.*
- *Esioppilaita kuullaan toimintaa suunnitellessa, toteuttamisessa ja arvioinnissa heidän valmiuksiensa mukaisesti.*

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Vastuu huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen sekä osapuolten tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö edellyttää esiopetuksen henkilöstön aloitteellisuutta sekä henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyössä hyödynnetään eri viestintävälineitä ja käytetään tarpeen mukaan tulkkia tai kieliaivustajaa. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö tarjoaa myös mahdollisuuksia huoltajien väliselle keskustelulle.

Huoltajien kokemukset lastensa aiemmasta kasvuympäristöistä, kehityksestä, oppimisesta ja mielenkiinnon kohteista otetaan esiopetuksessa huomioon. Opettaja keskustelee kunkin lapsen huoltajan kanssa perheen ja esiopetuksen arvoista, kasvatuskäytännöistä ja tavoitteista. Lasten ja huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon opetuksen toteuttamisessa ja mahdollisen lapsikohtaisen oppimissuunnitelman laatimisessa. Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua ja osallistua lapsensa esiopetuspäivään. Keskustelulle huoltajien kanssa varataan riittävästi aikaa. Huoltajien kieli- ja kulttuuritietoutta sekä muuta asiantuntemusta voidaan hyödyntää esiopetuksen toteuttamisessa.

Huoltajien kanssa keskustellaan lasten kasvun ja oppimisen etenemisestä. Erityisen tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa on lasten kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Huoltajien tulee saada tietoa kuljetuksista ja opiskeluhuollosta esiopetuksen aikana sekä lapsille esiopetuksen lisäksi tarjolla olevista muista varhaiskasvatuspalveluista. Huoltajien ja lasten palaute otetaan huomioon opetusta, tuen muotoja ja toimintakulttuuria kehitettäessä.

Rääkkylän esiopetuksen huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä pitämällä keskusteluja vanhempien kanssa, viestittelemällä Wilmassa, puhelimitse. Huoltajia kutsutaan mukaan retkille, juhliin ja tapahtumiin. Huoltajat voivat sanoa mielipiteensä esiopetuksen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Yhteistyö siirtymävaiheissa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun ovat lapsille tärkeitä elämänvaiheita. Onnistunut siirtyminen edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kasvu- ja oppimisedellytyksiään. Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia. On tärkeää, että paikallisissa varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskevissa suunnitelmissa on yhtenäinen linja siirtymävaiheisiin liittyvistä käytännöistä. Käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään henkilöstön yhteistyössä. Huoltajilta saatu palaute otetaan kehittämisessä huomioon.

Opetuksen järjestäjä luo yhteistyön ja tiedon siirron käytänteet, joiden avulla lasten siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen tapahtuu mahdollisimman joustavasti lasten kasvua ja oppimista tukevalla tavalla. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen sekä opiskeluhuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy lapsen siirtyessä yksiköstä toiseen tai koulutusasteelta toiselle. Tiedon siirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä. Esiopetuksen tai perusopetuksen siirtymävaiheissa ja erityisesti poikkeuksellisesta aloittamisajankohdasta päätettäessä hyödynnetään aikaisempien ja tulevien opettajien asiantuntemusta lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä ja tukemisesta.

Lapsen ja huoltajan kanssa keskustellaan esiopetukseen ja kouluun siirryttäessä alkavan opetuksen tavoitteista, tehtävästä sekä toimintatavoista. Tavoitteena on, että lapset ja huoltajat tutustuvat esi- ja alkuopetuksen oppimisympäristöihin, toimintaan ja henkilöstöön jo ennen opetuksen alkua. Perusopetukseen siirtyville lapsille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

Esioppilaan siirtyessä perusopetukseen pidetään siirtopalaveri, johon osallistuvat esikouluopettaja, koulunkäynninohjaaja, huoltajat ja vastaanottava luokanopettaja.

Mikäli oppilasta ollaan siirtämässä tehostettuun tai erityiseen tukeen, asiaa käsitellään huoltajien ja oppilashuoltoryhmän kanssa. Tarvittaessa kutsutaan paikalle asiantuntijoita.

4.0. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta esiopetukseen paremmin sopivaa nimitystä kasvun ja oppimisen tuki. Kasvun ja oppimisen tuki ja lukuun 6 sisältyvä opiskeluhoito muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta.

4.1. Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen lapsi saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea³⁸. Kun lapsella on tuen tarvetta, huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Esiopetuksen henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön lapsen tukeen liittyvissä asioissa. Kaikille huoltajille on hyvä kertoa tuen mahdollisuudesta ja sen keskeisistä periaatteista. Lapset osallistuvat yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, heille sopivalla tavalla.

Esiopetuksen henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä huoltajaan heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa. Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa esimerkiksi lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Huoltajaa kannustetaan tukemaan osaltaan lastaan tavoitteiden saavuttamisessa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Huoltajien on hyvä tietää, että he tai lapsi eivät voi kieltäytyä kasvun ja oppimisen tuen vastaanottamisesta, eikä heidän suostumustaan tarvita tuen tarpeen arviointiin ja tuen suunnitteluun. Lapsi voi tarvita myös yksilökohtaisen opiskeluhoitoa. Tämä perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää huoltajan suostumusta (katso luku 6 Opiskeluhoito).

4.2 Tehostettu tuki

Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanne esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista
- lapsen saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- lapsen kiinnostuksen kohteet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, opiskeluhoollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opettaja tai opettajat laativat yhdessä kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään muita asiantuntijoita. Mikäli lapsella on

varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin, käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa. Tähän käsittelyyn ei tarvita huoltajan suostumusta. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana lapselle järjestettävä tuki kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan.

Oppimissuunnitelma on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma lapsen kasvun ja oppimisen tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä lapsen tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata lapsen edellytykset saavuttaa hänelle asetetut tavoitteet. Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina lapsen tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin lapsen esiopetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimisen liittyvät tavoitteet

- lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- lapsen oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- lapselle tarjottava osa-aikainen erityisopetus
- lapsen ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhoollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- esiopetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

- lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Mikäli oppilaan esikoulun aikana todetaan sellaisia pulmia, että oppilas olisi hyvä siirtää tehostettuun tukeen, otetaan huoltajiin yhteyttä. Tarvittaessa kouluterveydenhuollon kautta lapsi ohjataan tutkimuksiin. Huoltajien kanssa käydyn keskustelun perusteella esikoulun- ja erityisopettaja laativat oppilaalle pedagogisen arvion, joka käsitellään oppilashuoltoryhmässä. Oppilashuoltoryhmä tekee päätöksen oppilaan siirtämisestä tehostettuun tukeen kuultuaan huoltajia. Tehostetun tuen kaavakkeessa määritellään tehostetun tuen määrä, miten annetaan ja seuranta. Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Oppimissuunnitelma päivitetään vuosittain tai tarvittaessa.

4.3. Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman tai vakavan sairauden vuoksi. Erityisen tuen tehtävänä on antaa lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea sekä edistää hänen oppimisedellytyksiään. Myös erityistä tukea saavan lapsen on saatava kokea onnistumisen ja oppimisen iloa. Näin vahvistetaan hänen itsetuntoaan ja oppimismotivaatiotaan.

Lapsen erityisestä tuesta voidaan päättää joko esiopetuksen aikana tai ennen esi- tai perusopetuksen alkamista. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta lapsen tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja lapsen saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Opetuksen järjestäjä huolehtii, että erityisen tuen toteuttamisessa on käytettävissä erityispedagogista osaamista.

Sellaiselle lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan lapsen oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla lapsella on oikeus myös muuhun esiopetuksen tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi, yksilökohtainen opiskeluhoito, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä esiopetuksen järjestäjän on tehtävä lapsesta pedagoginen selvitys. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- lapsen esiopetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen lapsen oppimisen etenemisestä
- opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella esiopetuksen järjestäjä tekee arvion lapsen erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- lapsen oppimisen eteneminen
- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilannetta esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista
- lapsen saama tehostettu tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, opiskeluhuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään lapsesta mahdollisesti aiemmin laadittua pedagogista arviota ja lapsen oppimissuunnitelmaa. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erytistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi lapselle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä lapsen erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Se on kirjallinen suunnitelma lapsen esiopetuksen ja oppimisen tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä pedagogisista menetelmistä ja lapsen tarvitsemasta tuesta.

Erytistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa hyödynnetään lapselle mahdollisesti aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Lapsen opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erytistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin lapsen esiopetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimisen liittyvät tavoitteet

- lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- lapsen oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä kehitykseen liittyvät tavoitteet, kuten tiedolliset, sosiaaliset, motoriset, kielelliset ja emotionaaliset tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- lapselle tarjottava erityisopetus
- lapsen ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa
- kuvaus lapsen esiopetuksen kuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan lapsen ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen seuranta ja arviointi

- lapsen ja huoltajan kanssa yhdessä tehtävä arvio lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen kokonaistilanteesta
- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, lapsen tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina lapsen tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, lapselle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet

Lapsella on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut ja erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata lapselle kasvun

ja oppimisen perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikissa oppimisympäristöissä.

Lapselle järjestetään tarvittaessa tulkitseminen esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien lasten kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten lasten kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Lapsen kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea lasta kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antama tuki edistää lapsen itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle lapselle tai opetusryhmälle. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida lapsen ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee lasta päivittäisissä tilanteissa ja tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa esiopetuksen muun henkilöstön kanssa.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Lapsen kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat lasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti, niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Lapsen kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Lapsen tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota esiopetusyksikön omalla henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten lapsille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan lapsen opettajien ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen lapsen ja huoltajan antamia tietoja sekä mahdollisten esiopetuksen ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arvioissa. Erityistä tukea saavan lapsen palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle lapselle tehdään lapsen tarvitsemista palveluista ja erityisistä apuvälineistä hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

Mikäli oppilaan esikoulun aikana todetaan sellaisia pulmia, että tehostettu tuki ei ole ollut riittävää, otetaan huoltajiin yhteyttä. Tarvittaessa kouluterveydenhuollon kautta lapsi ohjataan tutkimuksiin. Huoltajien kanssa käydyn keskustelun perusteella esikoulun- ja erityisopettaja laativat oppilaalle pedagogisen selvityksen, joka käsitellään oppilashuoltoryhmässä. Oppilashuoltoryhmän ja asiantuntijalausunnan perusteella rehtori tekee viranhaltijapäätöksen oppilaan siirtämisestä erityiseen tukeen kuultuaan huoltajia. Oppilaalle laaditaan henkilökohtaisen opetuksen suunnitelma (HOJKS).

HOJKS päivitetään vuosittain tai tarvittaessa.

5.0. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestämisen käytännöt mahdollisimman konkreettisesti opetuksen järjestäjän määrittämällä tavalla. Opetussuunnitelmassa voidaan käyttää perusteiden tekstiä soveltuvin osin.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan:

Kasvun ja oppimisen tuen järjestäminen Rääkkylässä

Tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset

Rääkkylän koulun esiopetuksessa oppilaille annetaan yleistä, tehostettua ja tarvittaessa erityistä tukea eli samoja tukimuotoja kuin perusopetuksessa. Tuen antamista painotetaan esi- ja alkuopetukseen, jotta lapsi saisi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tarvitsemansa tuen. Näin tuetaan ja varmennetaan oppimisen edellytysten paranemista.

Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit

Ennaltaehkäisevä työ esiopetuksessa alkaa jo varhaiskasvatuksessa. Koulun erityisopettaja käy varhaiskasvatuksessa viikoittain ja ottaa toimintatuokioihin lapsia, joilla on näkyvissä oppimisen tai sosiaalisen käyttäytymisen vaikeuksia. Kun lapsi tulee esiopetukseen, esikoulunopettaja ja koulunkäynnin ohjaaja seuraavat oppilaiden edistymistä. Erityisopettaja käy seuraamassa esikouluryhmää alkusyksystä, jotta mahdolliset oppimisen pulmat tulisi ajoissa esiin. Erityisopettaja ottaa esikoululaisia toimintatuokioihin viikoittain. Mikäli oppilaalla on nähtävissä isompia pulmia, opettaja ottaa yhteyttä oppilashuoltoon, jota kautta oppilas saadaan esim. testeihin tai lääkärin tutkimuksiin.

Esikoulun opettaja on yhteydessä huoltajaan mahdollisimman pian huomatessaan lapsen tarvitsevan kasvun tai oppimisen tukea ja yhdessä mietitään tarvittavaa tukea. Huoltajalle annetaan tietoa tuen kolmiportaisuudesta. Huoltajat kutsutaan mukaan pedagogisen arvion tai pedagogisen selvityksen ja oppimissuunnitelman tai Hojks:n laadintaan ja seurantaan. Jos lapsi tarvitsee yksilöllistä oppilashuollon tukea, huoltajalta pyydetään siihen suostumusta.

Toiminta nivelvaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytänteet

Varhaiskasvatuksesta esikouluun siirryttäessä esikoulun opettaja ja tarvittaessa erityisluokanopettaja osallistuu päivähoiton järjestämään siirtopalaveriin toukokuussa tulevien esikoululaisten tutustumispäivän jälkeen. Tulevien esikoululaisten vanhempia tiedotetaan palaverista. Tietoa ennen esiopetusta annetuista tukitoimista siirretään huoltajien luvalla. Esikoululaisten siirtyessä 1. luokalle tuleva luokanopettaja osallistuu keväällä esikoulunopettajan, mahdollisesti erityisopettajan ja huoltajien kanssa järjestettävään keskusteluun.

Nivelvaiheissa pidetään yhteinen palaveri, jossa oppilasta koskevat tiedot siirretään huoltajan läsnä ollessa tai luvallaan. Tiedonsiirtolupa pyydetään kirjallisena, mikäli huoltaja ei pääse paikalle.

Kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi, arviointi tuen aikana sekä seuranta

Tuen tarpeiden seulonta aloitetaan kaikille esikoululaisille syys-lokakuussa erityisopettajan tekemällä alkukartoituksella. Erityisopettaja kartoittaa kaikkien esikoululaisten puheopetuksen tarpeen elosyyskuussa. Tammi-helmikuussa jokainen esikoululainen osallistuu kielellisten taitojen testeihin erityisopettajan kanssa. Jos esikoulun opettaja huomaa hahmotukseen tai kielellisen alueen ongelmiin liittyviä vaikeuksia, näille oppilaille erityisopettaja voi tehdä Nopean nimeämisen tai Venny-testin mahdollisimman pian.

Kasvun ja oppimisen tukea järjestetään mahdollisimman pian tarpeen ilmettyä yhteistyössä huoltajan, esikoulun opettajan, joustoluokan opettajan ja/ tai erityisopettajan kanssa. Lapsen tuen tarpeen laatu, määrä ja kesto arvioidaan sekä mietitään opetusjärjestelyjen, toimintatapojen ja oppimisympäristöjen toimivuutta lapsen tuen kannalta. Tukea annetaan ensisijaisesti esikouluryhmässä yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Tarvittaessa tukea voidaan järjestää pienryhmässä erityisluokanopettajan ohjauksessa.

Erityisopettaja tekee kielellisten ja matemaattisten taitojen seulonnan esiopetuksen aikana, jotta tukea pystytään suunnittelemaan ja järjestämään. Tuen aikana esikoulunopettaja ja erityisopettaja keskustelevalta ja arvioivat, miten annettu tuki on auttanut, pitääkö toimintaa muuttaa tai pitääkö olla yhteydessä asiantuntijoihin.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako esiopetuksesta vastaavan hallinnon sisällä sekä muiden hallintokuntien kanssa

Rääkkylän esiopetus on osa Rääkkylän yhtenäistä peruskoulua, jonka toiminnasta kokonaisuudessaan rehtori vastaa. Hyvinvointilautakunta on hallintosäännön mukaan päättävä toimielin, joka linjaa toiminnan. Tuen liittyvät viranhaltijapäätökset tekee rehtori. Esikoulunopettaja huolehtii käytännön opetuksesta ja tuen seurannasta sekä suunnittelusta yhdessä koulunkäynninohjaajan ja erityisopettajan kanssa. Esikoulun asioissa tehdään yhteistyötä koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän, muun varhaiskasvatuksen, kunnan vapaa-aikatoimen ja kirjaston, kolmannen sektorin sekä Siunsoten kanssa.

Yhteistyö opiskeluhuoltopalveluista vastaavien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa

Esiopetus tekee yhteistyötä tuen tarpeen arvioinnissa, suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa Siunsoten ja sairaalakoulun kanssa. Mikäli oppilaalla ilmenee pulmia, otetaan kouluterveydenhoitajaan yhteyttä, joka ohjaa oppilaan edelleen esim. tutkimuksiin. Tarvittaessa pidetään yksilökohtainen oppilaspalaveri, johon kutsutaan tarvittavat osapuolet ja huoltajat.

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet kasvun ja oppimisen tuen kysymyksissä

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön keskeinen periaate on tiivis yhteydenpito oppilaan asioissa. Alkusyksystä pidetään vanhempainvartti ja oppilaalle laaditaan esiopetuksen oppimissuunnitelma. Oppimisen tuen asioissa pidetään palaveria ja ollaan Wilman kautta ja/tai puhelimitse huoltajiin yhteydessä.

Kasvun ja oppimisen tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Esiopetus kuuluu hyvinvointitoimen alaisuuteen. Rehtori-sivistystoimenjohtaja tekee tarvittavat hallinnolliset päätökset ja päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta, koululyykkäyksistä ja erityisestä tuesta sekä siihen liittyvistä avustaja- ja/tai apuvälineasioista. Tarvittaessa rehtori-sivistystoimenjohtaja yhdessä esikoulunopettajan ja/tai erityisopettajan kanssa tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen, vapaa-aikatoimen sekä ympäristötoimen kanssa lapsen tukeen liittyvissä asioissa. Rehtori-sivistystoimenjohtaja pyytää tarvittaessa eri hallintokuntien edustajia lapsen huoltajan luvalla mukaan oppimisen ja kasvun tukemiseen liittyviin palaveriisiin.

Yleiseen tukeen liittyvistä asioista päättää esikoulunopettaja yhdessä erityisopettajan ja huoltajan kanssa. Tehostetun tuen päätöksen tekee koulukohtainen oppilashuoltoryhmä pedagogisen arvion perusteella kuultuaan huoltajia. Rehtori tekee erityisen tuen päätöksen kuultuaan huoltajia ja mahdollisesti asiantuntijoita.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet

Rehtori-sivistystoimenjohtaja päättää lapsen tarvitsemista tulkitsemis- ja avustamispalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä yhteistyössä hyvinvointilautakunnan kanssa. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan lapsen palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle lapselle mahdollisista palveluista ja apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

Yleinen tuki

Yleisen tuen käytännön järjestäminen

Yleistä tukea antavat esikoulunopettaja ja erityisopettaja (osa-aikainen erityisopetus). Erityisopettajalla on esikouluopetukseen varattu muutama tunti viikossa. Hän voi olla esikouluryhmässä joko samanaikaisopetuksessa tai antaa osa-aikaista erityisopetusta. Opetuksen suunnittelun tekevät esikoulunopettaja ja erityisopettaja yhdessä.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken

Yleisen tuen antamisessa eniten yhteistyötä tekevät esikoulunopettaja ja erityisopettaja, joka voi antaa myös konsultatiivista apua. Päävastuu yleisestä tuesta on esikoulunopettajalla.

Yhteistyö huoltajan ja lapsen kanssa

Yleisessä tuessa huoltajia ja lasta kuullaan toimintaa suunnitellessa ja arvioidessa. Yhteistyö on käytännössä viestittelyä, puhelinkeskustelua ja tapaamisia.

Tehostettu tuki

Tehostetun tuen käytännön järjestäminen

Kun oppilaalle on tehty tehostetun tuen päätös, erityisopettajalla on esiopettajan lisäksi vastuu tehostetun tuen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Tuen antaminen on käytännössä pääsääntöisesti osa-aikaista erityisopetusta, samanaikaisopetusta sekä eriyttämistä.

Pedagogisen arvion laadintaan liittyvät käytänteet

Mikäli oppilaan esikoulun aikana todetaan sellaisia pulmia, että oppilas olisi hyvä siirtää tehostettuun tukeen, otetaan huoltajiin yhteyttä. Tarvittaessa kouluterveydenhuollon kautta lapsi ohjataan tutkimuksiin. Huoltajien kanssa käydyn keskustelun perusteella esikoulun- ja erityisopettaja laativat oppilaalle pedagogisen arvion, joka käsitellään oppilashuoltoryhmässä. Oppilashuoltoryhmä tekee päätöksen oppilaan siirtämisestä tehostettuun tukeen kuultuaan huoltajia. Tehostetun tuen kaavakkeessa määritellään tehostetun tuen määrä, miten annetaan ja seuranta. Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Toimintatavat lapsen tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä

Mikäli oppilaan esikoulun aikana todetaan sellaisia pulmia, että oppilas olisi hyvä siirtää tehostettuun tukeen, otetaan huoltajiin yhteyttä. Tarvittaessa kouluterveydenhuollon kautta lapsi ohjataan tutkimuksiin. Huoltajien kanssa käydyn keskustelun perusteella esikoulun- ja erityisopettaja laativat oppilaalle pedagogisen arvion, joka käsitellään oppilashuoltoryhmässä. Oppilashuoltoryhmä tekee päätöksen oppilaan siirtämisestä tehostettuun tukeen kuultuaan huoltajia. Tehostetun tuen kaavakkeessa määritellään tehostetun tuen määrä, miten annetaan ja seuranta. Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Oppimissuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet

Oppimissuunnitelma laaditaan, kun lapsi on siirretty tehostettuun tukeen. Oppimissuunnitelma arvioidaan ja päivitetään vuosittain tai tarvittaessa.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

Esikoulun- ja erityisopettaja laativat pedagogisen arvion ja käyvät sen huoltajan kanssa läpi. Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä rehtorin esittämänä siirtää oppilaan tehostettuun tukeen kuultuaan huoltajia. Tehostetun tuen järjestämisen käytännön toteuttamisesta sekä oppimissuunnitelmasta huolehtivat esikoulun- ja erityisopettaja.

Menettelytavat ja yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä

Esikoulun- ja erityisopettaja laativat pedagogisen arvion sekä oppimissuunnitelman ja käyvät sen huoltajan kanssa läpi. Palaverissa käydään läpi, miten tehostettua tukea toteutetaan.

Erityinen tuki

Erityisen tuen käytännön järjestäminen

Kun oppilas on siirretty erityiseen tukeen, erityisopettajalla on esiopettajan lisäksi vastuu erityisen tuen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Tuen antaminen on käytännössä pääsääntöisesti osa-aikaista erityisopetusta, samanaikaisopetusta sekä eriyttämistä.

Mikäli oppilas saa terapiapalveluita, ne pyritään toteuttamaan esikoulupäivän aikana.

Pedagogisen selvityksen laadintaan liittyvät käytänteet

Mikäli oppilaan esikoulun aikana todetaan sellaisia pulmia, että tehostettu tuki ei ole ollut riittävää, otetaan huoltajiin yhteyttä. Tarvittaessa kouluterveydenhuollon kautta lapsi ohjataan tutkimuksiin. Huoltajien kanssa käydyn keskustelun perusteella esikoulun- ja erityisopettaja laativat oppilaalle pedagogisen selvityksen, joka käsitellään koulukohtaisessa oppilashuoltoryhmässä. Oppilashuoltoryhmän ja asiantuntijalausunnan perusteella rehtori tekee viranhaltijapäätöksen oppilaan siirtämisestä erityiseen tukeen kuultuaan huoltajia. Oppilaalle laaditaan henkilökohtaisen opetuksen suunnitelma (HOJKS).

HOJKS päivitetään vuosittain tai tarvittaessa.

Huoltajan ja lapsen kuulemiseen liittyvä menettely

Pedagogisen selvityksen valmistuttua, esikoulunopettaja tapaa huoltajan ja lapsen ja käy läpi selvityksen. Huoltajan kuuleminen merkitään selvitykseen.

Rehtori-sivistystoimenjohtaja on huoltajaan yhteydessä (puhelimitse) ennen siirtopäätöksen tekemistä.

Eriyisen tuen päätöksen tekeminen

Rehtori-sivistystoimenjohtaja tekee erityisen tuen päätöksen hallintopäätöksenä kuultuaan huoltajia, oppilasta sekä mahdollisesti asiantuntijoita.

Eriyisen tuen päätöksen tarkistaminen

Eriyisen tuen päätös tarkistetaan nivelvaiheissa tai tarvittaessa.

Toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena

Mikäli oppilaan pulmat ovat helpottuneet, esikoulun opettaja tekee pedagogisen selvityksen erityisopettajan kanssa lapsen siirtämiseksi tehostettuun tukeen. Huoltajia ja oppilasta kuullaan.

Pedagogisen selvityksen perusteella rehtori-sivistystoimenjohtaja tekee erityisen tuen purkupäätöksen ja siirtää oppilaan tehostettuun tukeen. Ennen päätöstä rehtori-sivistystoimenjohtaja kuulee huoltajaa ja oppilasta.

HOJKSin laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet

Esikoulunopettaja ja erityisopettaja laativat oppilaalle HOJKSin, joka käydään huoltajien kanssa läpi. HOJKS arvioidaan ja päivitetään vuosittain tai tarvittaessa.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

Esikoulun- ja erityisopettaja laativat pedagogisen selvityksen ja HOJKSin ja käyvät sen huoltajan kanssa läpi. Eriyisen tuen järjestämisen käytännön toteuttamisesta sekä tuen vaikutusten seurannasta ja arvioinnista huolehtivat esikoulun- ja erityisopettaja. Huoltajat ovat mukana.

Menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä

Rehtori-sivistystoimenjohtaja voi pyytää asiantuntijalausunnon ennen erityisen tuen päätöstä. Käytännössä lausunnon antaa Siunsoten lääkäri tai psykologi. Lausunnon rehtorille toimittaa huoltaja.

Menettelytavat ja yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

Esikoulun- ja erityisopettaja laativat pedagogisen selvityksen ja HOJKSin ja käyvät sen huoltajan kanssa läpi. Eriyisen tuen järjestämisen käytännön toteuttamisesta sekä tuen vaikutusten seurannasta ja arvioinnista huolehtivat esikoulun- ja erityisopettaja. Huoltaja kutsutaan arviointiin ja seurantaan mukaan.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten kohdalla

Lapsen ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ja monialainen yhteistyö toteutuu Siunsoten kanssa. Kun lapselle on tehty tutkimukset, joissa suositellaan pidennettyyn oppivelvollisuuteen siirtymistä, pidetään yksilökohtainen oppilashuoltopalaveri, jossa mukana huoltaja.

Kuulemisen ja asiantuntijalausunnon perusteella rehtori-sivistystoimenjohtaja tekee viranhaltijapäätöksen lapsen ottamisesta pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin.

Lapsen ensimmäinen esikouluvuosi järjestetään päiväkodilla ja toinen esikouluvuosi koululla. Yhteistyötä tehdään huoltajien erityisopetuksen sekä Siunsoten kanssa. Erityisopetuksesta vastuu on erityisopettajalla, terapiapalveluiden vastuu Siunsotella, käytännön muu ohjausvastuu on esikoulunopettajalla ja lastentarhanopettajalla.

Lapsen ja huoltajan kanssa tehdään yhteistyötä käytännön suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja HOJKSien laadinnassa ja päivittämisessä.

Perusopetuslaissa säädetty tukimuodot

Tuen käytännön järjestäminen

Tuen käytännön järjestämisestä vastaa esikoulun ja erityisopettaja sekä lastentarhanopettaja

Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken

Erityisen tuen järjestämisen käytännön toteuttamisesta sekä tuen vaikutusten seurannasta ja arvioinnista huolehtivat esikoulun- ja erityisopettaja sekä lastentarhanopettaja. Terapeuttisen toiminnan toteuttamisvastuu on Siunsotella. Yhteistyön kokoamisvastuu on rehtorilla.

Huoltajalle ja lapselle tiedottamiseen ja huoltajan ja lapsen kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat

Huoltajaa ja lasta tiedotetaan viestein, puhelinkeskusteluin sekä pitämällä palavereja. Viestittelyn ja keskustelut hoitaa esikoulun- tai lastentarhanopettaja. Rehtori kutsuu koolle isommat palaverit.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin liittyvät hallinnolliset käytänteet ja päätöksenteko opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Rääkkylässä Rehtori-sivistystoimenjohtaja päättää lapsen tarvitsemista tulkitsemis- ja avustamispalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä yhteistyössä hyvinvointilautakunnan kanssa. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arvioissa. Erityistä tukea saavan lapsen palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle lapselle mahdollisista palveluista ja apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

6.0. Opiskeluhoolto

Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta.

Näissä perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta käsitettä lapsi ja oppilaitoksesta nimitystä esiopetus tai esiopetusyksikkö. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto käytetään ilmaisua opiskeluhoolto. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia.

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetuksessa. Lapsella on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Opiskeluhooltoja toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä lasten ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto on sekä yhteisöllistä että yksilökohtaista työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on ennalta ehkäisevää ja ensisijainen tapa toteuttaa opiskeluhooltoja esiopetuksessa. Se on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi lapsilla on oikeus opiskeluhooltopalveluihin, joita ovat ikäryhmälle tarkoitettut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskeluhooltopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat.

6.1 Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä esiopetuksen ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön, lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä esiopetusyksikkökohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhooltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista esiopetusyksiköissä seurataan ja tarkistetaan tarvittaessa.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhooltosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten esiopetusyksiköiden toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhooltopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on esiopetusyksikkökohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5):

1) Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista (ikäryhmälle tarkoitettut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin esiopetusyksiköltä. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa

opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden lasten ja esiopetusyksiköiden tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi esiopetusyksiköiden määrä ja esiopetuksen lapsimäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien sekä maahanmuuttotasaisten lasten lukumäärät ja osuudet.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opetuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

2) Esiopetuksen toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Esiopetuksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatavat esiopetuksessa
- esiopetusyksikkökohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan ikäryhmälle tarkoitettuja neuvolapalveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä lasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään lapsen kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea. Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu esiopetuksessa huoltajan suostumukseen. Lapsen osallisuus ja toivomukset otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- lapsen ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut, kuraattori- ja psykologipalvelut)
- yksittäisen lapsen tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, huoltajan suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

- opiskeluhohtokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhohtorekisterille
- lapsen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet esiopetuksessa

4) Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lasten, hoitajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoiton toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoitossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- lasten, hoitajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoiton toteuttamisessa
- esiopetuksen ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä - opiskeluhoiton moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- yhteistyö esiopetuksen ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten perheneuvola, lastensuojelu ja erikoissairaanhoido
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoiton periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen lapsille, hoitajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Rääkkylässä opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma esiopetuksessa on sama kuin perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma, koska esikoulu on osa yhtenäistä peruskoulua. Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma on perusopetuksen opetussuunnitelman liitteessä 6. Rääkkylän koulun koulukohtainen oppilashuitosuunnitelma on perusopetuksen Ops:n liitteessä 1.

5) Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Lapsella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista esiopetusyksiköiden kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan, päiväkodin johtajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen hoitajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan lapsen (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä hoitajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako.

Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Rääkkylässä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ovat esiopetuksessa samat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman liitteessä 6, koska esiopetus on olennainen osa Rääkkylän yhtenäiskoulua.

Rääkkylän esiopetuksen kriisisuunnitelma on sama kuin perusopetuksen opetussuunnitelman liitteessä 4, koska esiopetus on olennainen osa Rääkkylän yhtenäiskoulua.

Opetuksen järjestämää oppilashuollon suunnitelmaa (ops:n liite 6) noudatetaan myös esiopetuksessa.